

HUY ĐỘNG NGUỒN LỰC CỘNG ĐỒNG TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN BẮC HÀ, TỈNH LÀO CAI

Trần Lệ Thị Bích Hồng¹*, Lưu Thị Thùy Linh¹, Nguyễn Thị Bích Ngọc¹,
Hồ Lương Xinh¹, Trần Văn Cường², Hồ Lương Nhật Vinh³

TÓM TẮT

Huy động nguồn lực cộng đồng có vai trò quan trọng quyết định đến sự thành công của Chương trình mục tiêu quốc gia trong xây dựng nông thôn mới (XDNTM). Mục tiêu của nghiên cứu này là đánh giá khái quát kết quả huy động nguồn lực cộng đồng và chỉ ra được yếu tố ảnh hưởng, sự cần thiết của huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM tại huyện Bắc Hà giai đoạn 2010-2022. Nghiên cứu đã sử dụng phương pháp thống kê mô tả và phương pháp thống kê so sánh để đánh giá thực trạng huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM thời gian qua của huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai. Các số liệu, quan điểm trình bày trong nghiên cứu dựa trên các báo cáo thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM ở điểm nghiên cứu và thông qua phỏng vấn trực tiếp 2 nhóm đối tượng cán bộ và người dân. Kết quả nghiên cứu cho thấy huyện Bắc Hà có 7 xã đạt chuẩn nông thôn mới, huy động từ nguồn lực cộng đồng đạt được 422.685 triệu đồng. Từ yếu tố ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM, nghiên cứu đã đề xuất được 5 nhóm giải pháp nhằm huy động tốt hơn nguồn lực cộng đồng dân cư trong XDNTM tại huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai.

Từ khóa: Huy động nguồn lực, nguồn lực cộng đồng, xây dựng nông thôn mới, tài sản, huyện Bắc Hà.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM được triển khai rộng khắp trên cả nước đến nay đã đạt được nhiều thành tựu đáng kể, tạo nên bước ngoặt lớn trong phát triển nông thôn nước ta.

Để thực hiện có hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM, nguồn lực cộng đồng đóng vai trò quan trọng đến sự thành công của chương trình. Giai đoạn 2010-2015, trong điều kiện còn khó khăn, ngân sách hạn hẹp, Nhà nước vẫn ưu tiên hàng năm tăng nguồn lực đầu tư cho chương trình. Trong 5 năm, cả nước đã huy động được khoảng 851.380 tỷ đồng đầu tư cho Chương trình [1].

Bắc Hà là huyện vùng cao, cách thành phố Lào Cai 70 km về phía Đông Bắc. Toàn huyện có 18 xã, 01 thị trấn. Tổng diện tích tự nhiên 68.108

ha. Dân số trên 67 nghìn người, với 14 dân tộc anh em cùng chung sống, trong đó đồng bào dân tộc thiểu số chiếm tỷ lệ 81,36%.

Tính đến tháng 12/2022, huyện Bắc Hà có 07/18 xã đạt chuẩn nông thôn mới, 01 xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao; tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân của huyện đạt 12%/năm; thu nhập bình quân người dân đạt 29,28 triệu đồng/năm; lĩnh vực văn hoá, y tế, giáo dục có bước phát triển mạnh; tỷ lệ hộ nghèo giảm bình quân trên 8,23%/năm; quốc phòng, an ninh luôn được đảm bảo; khối đại đoàn kết toàn dân tộc không ngừng được củng cố, phát huy, tạo sự đồng thuận xã hội [2].

Tuy nhiên, huyện Bắc Hà có địa hình chia cắt phức tạp, nhiều đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, nền kinh tế còn chậm phát triển, thu nhập người dân còn thấp, tỷ lệ hộ nghèo cao do vậy việc huy động nguồn lực cộng đồng còn gặp nhiều hạn chế.

¹ Trường Đại học Nông Lâm, Đại học Thái Nguyên

² UBND huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai

³ Trường Cao đẳng Y tế Thái Nguyên

* Email: tranhibichhong@tua.edu.vn

Xác định rõ những khó khăn và vai trò quan trọng của nguồn lực cộng đồng trong XDNTM, cấp ủy, chính quyền các cấp của huyện Bắc Hà đã và đang có nhiều trăn trở về các nhiệm vụ, giải pháp, chỉ đạo huy động hiệu quả nguồn lực trong nhân dân.

Vì vậy, nghiên cứu *“Huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai”* sẽ giúp lãnh đạo các cấp huyện ở Bắc Hà rút ra những kinh nghiệm, giải pháp trong tổ chức huy động sự tham gia của người dân, huy động nguồn lực cộng đồng để xây dựng thành công chương trình nông thôn mới.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp thu thập số liệu

2.1.1. Thu thập thông tin thứ cấp

Nguồn thông tin thứ cấp được thu thập từ các báo cáo kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM của Ủy ban Nhân dân huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai giai đoạn 2010-2015; 2016-2020; năm 2021 và năm 2022.

2.1.2. Thu thập thông tin sơ cấp

Số liệu sơ cấp được tiến hành thu thập thông qua phiếu khảo sát, trong đó tập trung khảo sát các đối tượng là cán bộ quản lý thực hiện chương trình và các hộ dân trên địa bàn huyện Bắc Hà.

Số lượng khảo sát: (i) Trên địa bàn huyện, tiến hành phỏng vấn 5 cán bộ gồm: 01 lãnh đạo huyện phụ trách nông thôn mới; 01 cán bộ văn phòng điều phối XDNTM; 01 cán bộ phòng nông nghiệp & Phát triển nông thôn; 01 cán bộ phòng tài nguyên và môi trường và Bí thư đoàn thanh niên. (ii) Đối với các xã: khảo sát các chủ tịch xã của 18 xã. (iii) Đối với hộ dân: Lựa chọn mỗi xã 10 hộ, các hộ được lựa chọn dựa theo phương pháp chọn mẫu ngẫu nhiên dựa trên danh sách các hộ được xã cung cấp.

Các thông tin thu thập từ phiếu khảo sát được tổng hợp và xử lý bằng phần mềm Excel.

2.2. Phương pháp phân tích

2.2.1. Phương pháp thống kê mô tả

Phương pháp thống kê mô tả sử dụng các chỉ tiêu định lượng: Cao nhất, thấp nhất, tổng số, cơ cấu... để mô tả, phản ánh kết quả huy động nguồn

lực cho XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà [3], [4].

2.2.2. Phương pháp thống kê so sánh

Sử dụng phương pháp thống kê so sánh để tiến hành phân tích thực trạng việc huy động các nguồn lực cộng đồng vào XDNTM. Từ đó xác định được kết quả huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM [3], [4].

2.2.3. Thang đo Likert

Bên cạnh những phương pháp phân tích truyền thống, nghiên cứu sử dụng thang đo Likert để đặt câu và phân tích mức độ ảnh hưởng của các yếu tố đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng và phân tích mức độ cần thiết của huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà.

Sự đánh giá dựa trên thang đo Likert với các cấp độ tương ứng: Rất ảnh hưởng (rất cần thiết): 4-5; Ảnh hưởng (cần thiết): 2-3; Không ảnh hưởng (không cần thiết): 0-1). [4]

2.3. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu

2.3.1. Nhóm chỉ tiêu về nguồn lực tài chính

Kết quả huy động vốn từ doanh nghiệp đầu tư cho XDNTM qua các năm.

Kết quả huy động vốn từ cộng đồng dân cư đầu tư cho XDNTM qua các năm.

2.3.2. Nhóm chỉ tiêu về nguồn vật lực (đất đai)

Kế hoạch huy động đất đai: Số m² và số hộ;

Kết quả huy động đất đai: Thực tế số m² và số hộ đã hiến đất;

So sánh tỷ lệ % kết quả huy động và sử dụng nguồn lực đất đai so với kế hoạch đề ra.

2.3.3. Nhóm chỉ tiêu về nguồn nhân lực

Kết quả huy động ngày công lao động đóng góp của người dân vào các hoạt động công ích của các tổ chức đoàn thể địa phương.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Kết quả thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà

KHOA HỌC CÔNG NGHỆ

Bảng 1. Kết quả thực hiện Bộ tiêu chí xã nông thôn mới huyện Bắc Hà

TT	Xã	Bản Liễn	Nậm Lúc	Lùng Phình	Bản Cái	Cốc Ly	Tả Van Chư	Nậm Khánh	Tả Củ Tỷ	Thải Giàng Phố	Lùng Cải	Hoàng Thu Phố
1	Các xã đã được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới giai đoạn 2010-2022 gồm 7 xã: Tà Chải, Bảo Nhai, Na Hối, Nậm Đét, Bản Phố, Nậm Mòn, Cốc Lầu.											
2	Các xã đạt theo từng tiêu chí											
-	Tiêu chí 1			Đạt					Đạt			
-	Tiêu chí 2											
-	Tiêu chí 3	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt
-	Tiêu chí 4	Đạt		Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt		Đạt	Đạt	
-	Tiêu chí 5	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt		Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt
-	Tiêu chí 6	Đạt	Đạt			Đạt					Đạt	
-	Tiêu chí 7	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt
-	Tiêu chí 8											
-	Tiêu chí 9	Đạt	Đạt		Đạt				Đạt	Đạt		Đạt
-	Tiêu chí 10											
-	Tiêu chí 11											
-	Tiêu chí 12	Đạt	Đạt									
-	Tiêu chí 13	Đạt		Đạt								
-	Tiêu chí 14	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt		Đạt		Đạt	Đạt	Đạt	
-	Tiêu chí 15	Đạt	Đạt									
-	Tiêu chí 16	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt			Đạt	Đạt	Đạt		
-	Tiêu chí 17											
-	Tiêu chí 18	Đạt		Đạt		Đạt	Đạt		Đạt	Đạt	Đạt	Đạt
-	Tiêu chí 19	Đạt		Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt	Đạt		
	Tổng cộng	13	9	10	8	7	6	6	9	9	7	5

Tính đến hết tháng 12 năm 2022, trên địa bàn huyện Bắc Hà đã có 7 xã đạt chuẩn nông thôn mới. Giai đoạn 2010-2015 gồm 2 xã Tà Chải và Bảo Nhai; giai đoạn 2016 - 2022 gồm 5 xã Na Hối, Nậm Đét, Bản Phố, Nậm Mòn, Cốc Lầu. Còn 11 xã chưa đạt chuẩn nông thôn mới trong đó xã Bản Liễn đạt 13/19 tiêu chí; xã Lùng Phình đạt 10/19 tiêu chí còn lại 9 xã đạt chuẩn dưới 10 tiêu chí. Trong 19 tiêu chí theo Bộ tiêu chí quốc gia về NTM, hiện nay 100% số xã trên địa bàn huyện Bắc Hà đã hoàn thành 2 tiêu chí: Thủy lợi và cơ sở hạ tầng thương

Nguồn: Ủy ban Nhân dân huyện Bắc Hà (2023) [8] mại nông thôn. Còn 5 tiêu chí mà các xã trên địa bàn huyện chưa đạt được: Giao thông; thông tin và truyền thông; thu nhập; hộ nghèo; môi trường và an toàn thực phẩm [5].

Một trong những rào cản lớn nhất đối với huyện Bắc Hà khi triển khai Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM là huyện có xuất phát điểm thấp, nhiều đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, cơ sở hạ tầng yếu kém. Theo Quyết định 612/QĐ-UBND, huyện Bắc Hà có 167 thôn đặc biệt khó khăn, do đó việc huy động nguồn lực cộng đồng

cho Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM còn nhiều bất cập [6].

3.2. Huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai

3.2.1. Kết quả huy động nguồn lực cộng đồng XDNTM huyện Bắc Hà

Trên cơ sở những chính sách hỗ trợ từ trung ương và tỉnh, huyện Bắc Hà đã vận dụng linh hoạt, tận dụng tối đa các nguồn lực đầu tư để triển khai thực hiện các tiêu chí theo lộ trình. Đồng thời tăng cường hướng dẫn, kiểm tra, giám sát việc quản lý,

sử dụng vốn đầu tư cho Chương trình XDNTM tại các xã; đảm bảo đầu tư hiệu quả, đúng trọng tâm theo kế hoạch đề ra. Bên cạnh nguồn lực đầu tư từ Nhà nước, huyện đã huy động từ nội lực, đã phát huy sự đồng thuận, chung sức, đồng lòng của người dân vào lĩnh vực phát triển nông nghiệp, nông thôn, nông dân.

Kết quả huy động nguồn lực cộng đồng phục vụ XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà từ năm 2010 đến năm 2022 được thể hiện ở bảng 2.

Bảng 2. Kết quả huy động nguồn lực cộng đồng phục vụ XDNTM của huyện Bắc Hà

ĐVT: Triệu đồng

STT	Nguồn vốn	2010-2015	2016-2020	2021-2022	Tổng nguồn vốn từ 2010-2022
	Tổng nguồn vốn	175.778	171.284	75.623	422.685
I	Tài chính	146.040	120.967	41.845	308.852
1.1	Vốn doanh nghiệp	30.979	29.842	3.000	63.821
1.2	Vốn cộng đồng dân cư	115.061	91.125	38.845	245.031
II	Đất đai, hiện vật khác	17.708	28.329	13.810	59.847
2.1	Diện tích đất nhân dân hiến (quy tiền)	6.891	12.369	4.950	24.210
2.2	Công trình xây dựng; vật liệu; cây cối, hoa màu khác (quy tiền)	10.817	15.960	8.860	35.637
III	Nhân lực				
-	Công lao động người dân đóng góp (quy tiền)	12.030	21.988	19.968	53.986

Nguồn: Ủy ban Nhân dân huyện Bắc Hà (2023) [8]

Kết quả nghiên cứu cho thấy, tổng nguồn vốn huy động từ nguồn lực cộng đồng của huyện Bắc Hà từ năm 2010 đến năm 2022 là 422.685 triệu đồng. Trong đó giai đoạn 2010-2015 là 175.778 triệu đồng (chiếm 41,59%); giai đoạn 2016-2020 là 171.284 triệu đồng (chiếm 40,52%) [7].

Trong 2 năm 2021 và 2022 huy động được 75.623 triệu đồng (chiếm 17,89%) [8], [9]. Từ các nguồn lực này huyện Bắc Hà đã phân bổ, quản lý, sử dụng đảm bảo đúng nguyên tắc, đúng mục đích và đúng đối tượng.

Nguồn: Ủy ban Nhân dân huyện Bắc Hà (2023) [8]

Hình 1. Cơ cấu nguồn vốn tài chính phục vụ Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM huyện Bắc Hà

Xét về cơ cấu huy động nguồn lực tài chính phục vụ cho chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM, qua hình 1 cho thấy, tỷ lệ cơ cấu có sự chênh lệch khá lớn. Cơ cấu vốn cộng đồng dân cư (chiếm 79,34%). Cơ cấu vốn huy động từ doanh nghiệp (chiếm 20,66%), đối với huy động vốn từ doanh nghiệp đây là khó khăn chung cho khu vực nông thôn huyện Bắc Hà, vì sinh kế của người dân chủ yếu là sản xuất nông nghiệp nên rất khó thu hút các doanh nghiệp vào đầu tư. Với mức huy động vốn tài chính giai đoạn 2010-2022 của huyện Bắc Hà tuy chưa hoàn thành so với kế hoạch đặt ra, nhưng đã thể hiện được sự quyết tâm của chính quyền và nhân dân địa phương trong XDNTM.

Nguồn: Ủy ban nhân dân huyện Bắc Hà (2023) [8]

Hình 2. Cơ cấu nguồn lực đất đai phục vụ Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM huyện Bắc Hà

Nguồn lực đất đai với đặc thù địa hình đồi núi, bị chia cắt mạnh, chênh lệch về độ cao lớn chiếm tỷ lệ cao trong tổng diện tích đất tự nhiên của huyện, diện tích đất bằng phẳng ít do đó việc sản xuất đất nông nghiệp và xây dựng các công trình NTM trên địa bàn huyện còn nhiều hạn chế, tuy nhiên thông qua công tác tuyên truyền, vận động, các tầng lớp nhân dân trong huyện ngày càng hiểu rõ hơn về XDNTM và đã tích cực tham gia hưởng ứng. Từ 2010 đến 2022 huyện Bắc Hà đã huy động người dân hiến hơn 100.000 m² đất (số tiền được quy đổi 24.210 triệu đồng) để xây dựng đường giao thông nông thôn, công trình thủy lợi, nhà văn hóa thôn và công trình phúc lợi khác. Toàn huyện triển khai mở mới, nâng cấp hơn 966,43 km đường giao thông (trong đó: Đổ bê tông xi măng 450,34 km, đường mở mới và cấp phối 516,09 km). Đến nay, 100% các tuyến đường từ huyện đến trung tâm xã được nhựa hoặc bê tông hóa; hơn 80% đường trục xã được đổ bê tông; hơn 70% đường trục thôn, liên thôn được cứng hóa. Ngoài việc hiến đất thì huy động nguồn lực, vật lực còn được người dân hiến

bằng hiện vật khác như: Vật liệu; cây cối; hoa màu, tổng nguồn lực huy động được là 35.637 triệu đồng.

Huy động nguồn lực đất đai trên địa bàn huyện Bắc Hà được thể hiện qua 2 chỉ tiêu: Diện tích đất người dân hiến và các công trình xây dựng, vật liệu, cây cối, hoa màu. Hình 2 cho thấy, cơ cấu về chỉ tiêu huy động nguồn lực đất đai chiếm 59,55%; cơ cấu chỉ tiêu huy động nguồn lực từ công trình xây dựng, vật liệu, cây cối, hoa màu chiếm 40,45%. Huy động nguồn lực đất đai và các hiện vật khác đã đem lại những thành công nhất định, các xã hoàn thành các tiêu chí về cơ sở hạ tầng, giao thông nông thôn, y tế, giáo dục đầy nhanh tiến trình đạt chuẩn xã nông thôn mới.

Nguồn nhân lực được huy động thông qua công lao động của người dân đóng góp: Công lao động được huy động chủ yếu vào xây dựng các công trình cơ sở hạ tầng nông thôn, sửa chữa các công trình như: Đường giao thông, hệ thống kênh mương, vệ sinh môi trường nông thôn... Kết quả khảo sát cho thấy, tính đến hết tháng 12/2022 công lao động huy động được 53.986 triệu đồng.

Công lao động được huy động đóng góp trực tiếp hoặc gián tiếp vào xây dựng các công trình cơ sở hạ tầng chung. Đóng góp lao động trực tiếp qua việc xã giao cho cộng đồng tự thi công công trình theo thiết kế mẫu cho công trình giao thông nông thôn. Đóng góp lao động gián tiếp khi xã thuê, khoán các doanh nghiệp làm công trình, người dân chỉ góp công lao động trong dọn dẹp mặt bằng, san gạt và bồi đắp đất chuẩn bị nền đường.

3.2.2. Các yếu tố ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai

Những yếu tố ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà được thể hiện ở bảng 3.

Qua kết quả khảo sát cho thấy, có 100% cán bộ và 90,61% người dân đều cho rằng: Hiểu biết về Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM có ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng. Thực tế cho thấy, khi người dân hiểu được ý nghĩa, mục tiêu của chương trình và vai trò trong chương trình, cùng đó họ thường xuyên được tuyên truyền, vận động, phổ biến chương trình từ

các cán bộ địa phương sẵn sàng tham gia đóng góp các nguồn lực để thực hiện chương trình trên tinh thần tự nguyện.

Yếu tố thu nhập của người dân cũng là yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng, 73% số cán bộ được hỏi cho rằng thu nhập rất ảnh hưởng đến huy động nguồn lực cộng đồng; 20% cán bộ để ở mức ảnh hưởng chỉ 7% số cán bộ để mức không ảnh hưởng. Đối với

người dân được hỏi cũng nhận định rằng yếu tố thu nhập cũng rất ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng.

Các yếu tố khác như sự phù hợp của mức đóng góp; hình thức huy động của chính quyền địa phương cũng như sự công khai, minh bạch trong sử dụng nguồn lực các cán bộ và người dân cũng đều đánh giá ở mức có ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng vào XDNTM.

Bảng 3. Các yếu tố ảnh hưởng đến kết quả huy động nguồn lực cộng đồng vào XDNTM

DVT: %

STT	Yếu tố ảnh hưởng	Cán bộ (n = 23)			Người dân (n = 180)		
		Rất ảnh hưởng	Ảnh hưởng	Không ảnh hưởng	Rất ảnh hưởng	Ảnh hưởng	Không ảnh hưởng
1	Sự hiểu biết của người dân về Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM	86,00	14,00	0,00	75,32	15,28	9,40
2	Thu nhập của người dân	73,00	20,00	7,00	85,23	6,24	8,53
3	Sự phù hợp của mức đóng góp	65,00	30,00	5,00	82,45	12,26	5,29
4	Hình thức huy động của chính quyền địa phương	70,00	20,00	10,00	80,26	11,15	8,59
5	Sự công khai, minh bạch trong sử dụng nguồn lực huy động được	72,00	28,00	0,00	87,13	10,16	2,71

3.3. Đánh giá công tác huy động nguồn lực cộng đồng và rút ra bài học kinh nghiệm về huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà

3.3.1. Thuận lợi

Ngay từ khi bắt đầu triển khai thực hiện Chương trình, huyện ủy đã ban hành Nghị quyết số 04-NQ/HU ngày 30/01/2012 [10]; Đề án số 04-ĐA/HU ngày 05/01/2016 [11]; Đề án số 04-ĐA/HU ngày 31/12/2020 [12]. Việc ban hành các văn bản hướng dẫn, cụ thể hóa các quy định của chương trình được các cấp ủy đảng, chính quyền, các tổ chức đoàn thể từ huyện đến cơ sở triển khai kịp thời, phù hợp với chức năng, nhiệm vụ và điều kiện thực tế ở từng địa phương, đơn vị, do đó đã mang lại những thành công trong quá trình triển khai thực hiện chương trình XDNTM của huyện.

Về công tác đào tạo, tập huấn XDNTM giai

Nguồn: Tổng hợp từ số liệu điều tra (2023) [8].

đoạn 2010-2022, huyện đã tổ chức được 42 lớp tập huấn cho 3.576 lượt cán bộ trực tiếp triển khai thực hiện chương trình từ huyện đến thôn bản.

Thông qua các lớp tập huấn đã giúp cán bộ làm công tác XDNTM từ huyện đến thôn nâng cao nhận thức, kiến thức, trình độ chuyên môn, năng lực, kỹ năng quản lý, tổ chức triển khai thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM đạt hiệu quả cao. Về công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức về XDNTM huyện ủy đã chỉ đạo, định hướng, vận động XDNTM theo từng kế hoạch cụ thể đối với từng giai đoạn.

Căn cứ vào kế hoạch các cơ quan, đơn vị, địa phương bám sát chức năng, nhiệm vụ, phối hợp chặt chẽ, phát huy sức mạnh tổng hợp của các lực lượng, các loại hình tuyên truyền, trong đó đã gắn kết chặt chẽ giữa tuyên truyền với vận động.

Bảng 4. Kết quả tuyên truyền Chương trình mục tiêu quốc gia về XDNTM huyện Bắc Hà giai đoạn 2010-2022

Hình thức	Đơn vị	2010-2015	2016-2020	2021 - 2022
Hội nghị tuyên truyền	Lần	7.800	7.076	124
Pa nô, băng rôn, khẩu hiệu	Chiếc	450	850	80
Tuyên truyền lưu động	Lần	5	5	1
Chiếu bóng lưu động	Lần	4	3	0
Biểu diễn văn nghệ quần chúng	Lần	7	6	0
Tin, bài trên đài phát thanh, truyền hình huyện, xã	Bài	140	160	24
Tin, bài trên Cổng thông tin điện tử huyện ủy	Bài	60	80	16
Tin, bài trên chuyên trang, chuyên mục	Bài	95	150	25
Hội thi	Lần	2	1	0
Vận động, phong trào	Phong trào	4	5	1

Nguồn: Tổng hợp từ báo cáo tổng kết thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM huyện Bắc Hà qua các năm 2010-2022

Giai đoạn 2010-2022, huyện Bắc Hà đã tổ chức trên 15.000 “Hội nghị tuyên truyền từ huyện đến thôn, bản; gần 1.400 pa nô, băng rôn, khẩu hiệu tuyên truyền được treo ở khắp các khu dân cư; hơn 30 buổi thông tin tuyên truyền lưu động, chiếu bóng lưu động, biểu diễn văn nghệ quần chúng được tổ chức thường xuyên, 324 tin, bài được đăng tải trên hệ thống loa truyền thanh, truyền hình huyện, xã và 156 bài đăng trên cổng thông tin điện tử huyện ủy và UBND huyện mở các chuyên trang, chuyên mục, liên tục đưa 270 tin bài về XDNTM nhằm kịp thời phổ biến các chủ trương, chính sách của Trung ương, tỉnh, huyện và tình hình triển khai XDNTM trên địa bàn đến với người dân.

Thông qua công tác tuyên truyền, vận động, nhận thức các tầng lớp nhân dân về XDNTM đã có chuyển biến rõ rệt. Người dân đã thay đổi nếp nghĩ, khắc phục một bước tư tưởng trông chờ, ỷ lại, khơi dậy tính tích cực, chủ động tham gia thực hiện chương trình; vai trò, trách nhiệm cá nhân của mỗi cán bộ, đảng viên, người dân được nâng lên rõ rệt, thể hiện rõ ở việc đã tích cực đóng góp công sức, tiền của cùng Nhà nước thực hiện các tiêu chí NTM.

3.3.2. Khó khăn và nguyên nhân

Để XDNTM thành công đòi hỏi phải có nguồn vốn rất lớn, mặc dù đã được sự hỗ trợ từ Nhà nước nhưng vẫn chưa đáp ứng được nhu cầu vốn của địa phương. Sự huy động nguồn lực ngoài ngân sách còn hạn chế bởi điều kiện kinh tế của các hộ dân còn gặp nhiều khó khăn, thu nhập chủ yếu từ sản xuất nông, lâm nghiệp.

Xuất phát điểm XDNTM của các xã còn thấp, hầu hết thuộc diện đặc biệt khó khăn, thường xuyên chịu ảnh hưởng của diễn biến thiên tai, dịch bệnh; hiệu quả đầu tư sản xuất nông nghiệp thấp, rủi ro cao nên khó khăn trong thu hút đầu tư, cơ sở hạ tầng sản xuất nông nghiệp, nông thôn còn thiếu và chưa đồng bộ.

Nguồn thu ngân sách địa phương còn hạn chế, trong khi nhu cầu về nguồn lực để tổ chức thực hiện chương trình là rất lớn. Nguồn vốn để thực hiện chương trình chủ yếu phụ thuộc vào ngân sách trung ương.

Cán bộ xã và thôn chưa có kiến thức sâu sắc về chương trình XDNTM, chưa tận tâm với công việc, thiếu kỹ năng tuyên truyền vận động nhân dân, ngại va chạm, sự vào cuộc thiếu quyết liệt, vẫn còn tư tưởng ỷ lại.

Việc triển khai tập huấn cho cán bộ thôn tại các xã chưa được quan tâm; các chuyên đề tập huấn mới chủ yếu tập trung vào phần giới thiệu lý thuyết, thiếu phần hướng dẫn thực hành và kỹ năng; thiếu nội dung giới thiệu mô hình hiệu quả, cách làm hay trên địa bàn.

3.3.3. Những bài học kinh nghiệm huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà.

Cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động, nâng cao nhận thức và chú trọng công tác dân vận chính quyền với cách thức, phương pháp tuyên truyền cụ thể, ngắn gọn, dễ hiểu, dễ nhớ để người dân hiểu và thực hiện theo nguyên tắc dân biết, dân bàn, dân quyết định, dân làm, dân giám sát, dân thụ hưởng. Ngoài sự hỗ trợ của Nhà nước, cần phải huy động nguồn lực trong dân để XDNTM theo hướng công khai, minh bạch, dân chủ, đồng thuận cao...

Thực hiện tốt vai trò cán bộ, đoàn thể, người lãnh đạo; nâng cao năng lực cán bộ cơ sở; lựa chọn ưu tiên trong XDNTM; huy động sự tham gia của dân dựa theo đặc điểm văn hoá, tín ngưỡng.

Cần ưu tiên nguồn vốn từ ngân sách nhà nước cho nông nghiệp tại các xã đặc biệt khó khăn. Đầu tư vào cơ sở hạ tầng giao thông, vào các công trình thủy lợi, mở nhiều các lớp tập huấn về nông nghiệp, hướng dẫn người dân nghèo những kỹ thuật áp dụng vào sản xuất.

Có những chính sách ưu đãi về tín dụng cho các hộ thuộc các xã đặc biệt khó khăn, lãi suất ít, thủ tục đơn giản. Khuyến khích người dân vay để đầu tư vào sản xuất nông nghiệp.

Khi xây dựng kế hoạch XDNTM, cần xác định rõ khả năng của cộng đồng, các nguồn lực của cộng đồng, mức độ nhận thức, đặc điểm văn hoá, tín ngưỡng của cộng đồng.

Phải đa dạng hóa nguồn lực đầu tư. Vốn Nhà nước đầu tư cho các công trình thiết yếu có sức lan tỏa, tạo động lực và niềm tin cho toàn xã hội và người dân tham gia. Khai thác, kết hợp lồng ghép nhiều nguồn vốn đầu tư, phải khơi dậy và huy động các nguồn lực trong dân; việc huy động nguồn lực trong dân phải phù hợp, khắc phục khuynh hướng trông chờ, ỷ lại vào ngân sách nhà nước cũng như huy động quá mức trong dân.

Thường xuyên tổ chức các buổi sơ kết, tổng kết đánh giá hoạt động XDNTM nhất là đánh giá việc sử dụng và huy động các nguồn lực cộng đồng. Động viên kịp thời những tập thể, các nhân có thành tích trong XDNTM, đồng thời cũng đưa ra những kỷ luật cho cá nhân, tập thể không thực hiện đúng theo quy định.

3.4. Giải pháp huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM trên địa bàn huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai.

3.4.1. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động về XDNTM đến tất cả cán bộ và người dân

Tuyên truyền nâng cao nhận thức cho cán bộ và người dân về chương trình XDNTM phải được thực hiện thường xuyên, lâu dài của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động nhằm tiếp tục triển khai sâu rộng, thiết thực các phong trào thi đua XDNTM với nội dung đa dạng, hình thức phong phú, tạo sự đồng thuận cao và sức lan tỏa lớn, khơi dậy, phát huy tính tự giác, tự nguyện của người dân.

Công tác tuyên truyền, vận động cần thực hiện đồng bộ với nhiều hoạt động như: Tuyên truyền trên các kênh thông tin đại chúng, thông qua các buổi họp thôn, thông qua các áp phích, pano, in tờ rơi...Tuyên truyền, vận động cần được xem là giải pháp then chốt, quan trọng hàng đầu trong huy động nguồn lực cộng đồng phục vụ XDNTM.

3.4.2. Nâng cao thu nhập người dân nông thôn

Nâng cao thu nhập cho người dân nông thôn cần tập trung triển khai các nội dung cơ cấu lại ngành nông nghiệp và phát triển kinh tế nông thôn theo hướng kinh tế tuần hoàn. Đẩy mạnh ứng dụng tiến bộ khoa học và công nghệ vào sản xuất, nhất là ứng dụng công nghệ cao, phát triển sản xuất nông nghiệp hữu cơ, nông nghiệp sinh thái, nông nghiệp tuần hoàn tạo chuyển biến căn bản về quy mô, năng suất, chất lượng, hiệu quả, bền vững và khả năng cạnh tranh của các sản phẩm nông nghiệp huyện Bắc Hà.

Đẩy mạnh phát triển các hình thức hợp tác, liên kết trong sản xuất, tiêu thụ nông sản; thu hút các doanh nghiệp đầu tư vào nông nghiệp, các lĩnh vực phi nông nghiệp nhằm tạo nhiều việc làm, tăng thu nhập cho người dân các xã.

3.4.3. Xây dựng kế hoạch huy động nguồn lực cộng đồng phù hợp

Căn cứ vào đặc điểm, lợi thế của từng xã trên địa bàn huyện để xây dựng kế hoạch huy động vốn phù hợp, vì điều kiện kinh tế - xã hội của mỗi xã là khác nhau, không nên rập khuôn, áp đặt sẽ không mang lại hiệu quả trong việc huy động nguồn lực.

3.4.4. Tăng cường huy động nguồn lực cộng đồng trong XDNTM

Thực hiện đa dạng hoá các nguồn vốn huy động để triển khai thực hiện chương trình: Tranh thủ và sử dụng có hiệu quả các nguồn vốn đầu tư từ Trung ương, tỉnh, đồng thời lồng ghép các chương trình, dự án hỗ trợ có mục tiêu trên địa bàn huyện, huy động tối đa các nguồn vốn của huyện, xã và nguồn lực do nhân dân đóng góp, ủng hộ tự nguyện và các nguồn lực huy động xã hội hóa khác.

- Việc bố trí, lồng ghép các nguồn vốn đảm bảo cụ thể, rõ ràng, có xác định theo thứ tự ưu tiên đối với từng công trình, từng tiêu chí, bảo đảm đúng quy định, có trọng tâm, trọng điểm, tránh dàn trải, lãng phí.

3.4.5. Đảm bảo sự minh bạch trong sử dụng nguồn lực huy động được

Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM phải đảm bảo được tính công khai, dân chủ và minh bạch khi triển khai, thực hiện chương trình, việc đó rất cần thiết để tạo lòng tin trong dân, từ đó họ mới tham gia đóng góp các nguồn lực, cho XDNTM. Cần phát huy tính dân chủ rộng rãi, tiếp thu ý kiến của người dân, thực hiện tốt phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”.

4. KẾT LUẬN

Qua hơn 12 năm thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia XDNTM, trên địa bàn huyện Bắc Hà có sự khởi sắc toàn diện. Huy động nguồn lực của cộng đồng dân cư trong XDNTM là đặc biệt quan trọng, có tính quyết định đến sự thành công của chương trình ở mỗi địa phương.

Tính hết tháng 12/2022 huyện Bắc Hà có 7 xã được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới. Quá trình huy động nguồn lực cộng đồng giai đoạn 2010-2022 đạt 3.157.560 triệu đồng trong đó huy động từ nguồn lực tài chính là 3.043.727 (chiếm

96,39%); từ nguồn vật lực (1,90%) và nguồn nhân lực (1,71%), 2 nguồn lực này chiếm tỷ lệ rất nhỏ trong tổng số nguồn lực cộng đồng.

Một trong những lý do 2 nguồn lực trên chiếm tỷ lệ nhỏ như vậy là do đời sống người dân huyện Bắc Hà còn gặp nhiều khó khăn (huyện có 167 thôn đặc biệt khó khăn), chuyển dịch cơ cấu kinh tế còn chậm, chủ yếu là sản xuất nông nghiệp với quy mô nhỏ.

Nghiên cứu đưa ra các giải pháp nhằm huy động tốt hơn các nguồn lực của cộng đồng cho XDNTM trong đó trọng tâm là làm tốt công tác tuyên truyền để nâng cao nhận thức trong cộng đồng dân cư về ý nghĩa và mục tiêu của Chương trình XDNTM, từ đó giúp người dân có những nhận thức đúng đắn về sự tham gia, hiểu được vai trò chủ thể của mình trong XDNTM.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban chỉ đạo Trung ương các Chương trình mục tiêu quốc gia giai đoạn 2016-2020 (2020). Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới.

2. Chi cục Thống kê khu vực Bắc Hà – Si Ma Cai - Mường Khương (2023). Niên giám thống kê huyện Bắc Hà 2022.

3. Huỳnh Công Chất (2016). Giải pháp huy động nguồn lực cộng đồng dân cư trong xây dựng nông thôn mới tỉnh Tiền Giang. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Cần Thơ* 46, 84-93.

4. Trần Thị Kim Thu và Đỗ Văn Huân (2018). *Giáo trình Thống kê trong nghiên cứu thị trường*. Nxb Đại học Kinh tế Quốc dân.

5. UBND huyện Bắc Hà (2021). Báo cáo kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới năm 2020.

6. Ủy ban Dân tộc (2021). *Quyết định số 612/QĐ-UBND ngày 16/9/2021 về phê duyệt danh sách các thôn đặc biệt khó khăn vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025*.

7. UBND huyện Bắc Hà (2019). Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2020.

8. UBND huyện Bắc Hà (2023). Báo cáo kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới năm 2022.
9. UBND huyện Bắc Hà (2022). Báo cáo kết quả thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới năm 2021.
10. Nghị quyết số 04-NQ/HU ngày 30/01/2012 về việc tăng cường sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng để thực hiện thành công Chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới trên địa bàn.
11. Đề án số 04 -ĐA/HU ngày 05/01/2016 về xây dựng nông thôn mới huyện Bắc Hà, giai đoạn 2016- 2020.
12. Đề án số 04-ĐA/HU về xây dựng nông thôn mới huyện Bắc Hà, giai đoạn 2021-2025.

**MOBILIZING COMMUNITY RESOURCES IN NEW RURAL DEVELOPEMNT PROGRAM
IN BAC HA DISTRICT, LAO CAI PROVINCE**

**Tran Le Thi Bich Hong¹, Luu Thi Thuy Linh¹, Nguyen Thi Bich Ngoc¹,
Ho Luong Xinh¹, Tran Van Cuong², Ho Luong Nhat Vinh³**

¹ *University of Agriculture and Forestry, Thai Nguyen University*

² *People's Committee of Bac Ha district, Lao Cai province,*

³*Thai Nguyen Medical college*

Summary

Community resource mobilization (CRM) plays an important role in determining the success of the national target program for building new-style countryside (NSC). The aim of this study is to generalize the results of CRM and point out the influencing factors, necessity of CRM in NCS construction in Bac Ha district (the period 2010-2022). The study used descriptive statistics and comparative statistics to assess the current situation of community resource mobilization in new rural construction in Bac Ha district, Lao Cai province in recent years. The data and views presented in the study are based on reports on implementation of the National Target Program on New Rural Development at the study site and through direct interviews with two groups of officials and people. In the period 2010-2022, the results illustrated that Bac Ha district has 7 communes meeting new-style countryside, and community resource mobilization reached 422,685 million dong (VND). Based on the influencing factors, this study has proposed 5 (group) solutions to better mobilize community resources in building NSC in Bac Ha district, Lao Cai province.

Keywords: *Resources mobilization, community resources, new rural development, asset, Bac Ha district.*

Người phản biện: PGS.TS. Nguyễn Phương Lê

Ngày nhận bài: 30/5/2023

Ngày thông qua phản biện: 26/6/2023

Ngày duyệt đăng: 7/8/2023